

Прения (στάσεις)

Хермоген, *За пренията*, II книга

1. **Στοχασμός (Установяване)** – деянието, което се преценява, ясно ли е, или е неясно (εἰ ἀφανές ἐστὶν ἢ φανερόν). Ако е неясно, значи стасисът ще е „установяване“. Стохазмът е опровержение по същество на неясен случай, за който е повдигнато обвинение въз основа на някакъв очевиден момент. Например: някой е заловен да погребва току-що заклано тяло на пусто място и бива подведен под отговорност за убийство. Търсим, изхождайки от погребението, което само по себе си е ясно, нещо по същество неясно – кой е убиецът.

Въпрос: **Обвиняемият извършил ли е деянието, или не?**, т.е. установяваме фактите около деянието. **εἰ ἔστι;**

2. **Ὅρος, στάσις ὀρικὴ (Дефиниране)** – ако деянието, което се преценява, е ясно, тогава питаме дали има за него термин, или не (εἰ τέλειόν ἐστὶν ἢ ἀτελές). Например някой откъва от храм частни вещи. Според закона свещеноосквернителят трябва да получи смъртно наказание, а крадецът – да върне в двоен размер откраднатото. Ако се прибави в обвинението, че откраднатото е свещено, тогава е ясно, че е свещеноосквернител.

Въпрос: **Що е това, което е извършил?**, т.е. дефинираме деянието. **τί ἐστι;**

3. **Ποιότης (Квалифициране)** – ако деянието е извършено и можем да го дефинираме, тогава питаме „какво е това, което е извършено (ζήτησις περὶ τὴν ποιότητα τοῦ πράγματος) – справедливо ли е, законно ли е, полезно ли е и пр.

Въпрос: **Какво е това, което е извършил?**, т.е. квалифицираме деянието. **ὁποῖόν τί ἐστιν;**

Можем да изследваме качеството въз основа на писмени документи (περὶ ῥητόν, νομικὴ στάσις) или въз основа на качествата на извършеното (περὶ πρᾶγμα, λογικὴ στάσις).

Λογικὴ στάσις

Κοгато говорим за станало събитие, е δικαιολογία, а за бъдещо събитие (περί πράγματος μέλλοντος) – πραγματική στάσις. Например – да погребат ли, или не загиналите при Μαратон перси.

Δικαιολογία (Οправдание) – също два вида:

- Обвиняемият не е извършил никаква ἀδίκημα – ἀντίληψις (πλεдоария за оневиняване). Това е обвинение за постъпка, която не подлежи на наказание, сякаш е простъпка, която подлежи. Например земеделец издава сина си, че се занимава с философстване.

- Обвиняемият е извършил ἀδίκημα – ἀντίθεσις (противопологане).

- ✓ Ποема изцяло отговорността – ἀντίστασις (противопоставяне на благодеяние). Но противопоставя някакво благодеяние, което е извършил благодарение на простъпката си.

- ✓ Отговорността за стореното е на друг човек или обстоятелство:

- На самия потърпевш – ἀντέγκλημα (обвинение в замяна срещу потърпевшия). Заслужено е потърпевш.

- На друг:

- ❖ който може да поеме отговорността – μετάστασις (прехвърляне на обвинението);

Пример: пратеник, който трябва в рамките на 30 дена да тръгне, след като вземе от ковчежника 1000 драхми за пътни, но не е взел и заради това не е отишъл на мисия. Затова е подведен под съдебна отговорност.

- ❖ който не може да поеме отговорността – συγγνώμη (извиняване на деянието).

Пример: Десетте стратегии, които поради лошото време не са вдигнали телата на загиналите и затова биват съдени.

Νομική στάσις

- изследват се вече постановени писмени документи – περί ρήτᾱ

- ✓ **ρήτόν** (буквата на закона) – привеждат се νόμους, διαθήκας, ψηφίσματα, ἐπιστολάς, κηρύγματα (един, много документи или отделни части)

- ✓ **διάνοια** (смисъл на закона)

Пример: Чужденец, ако дойде до стената, нека бъде убиван. Един чужденец дошъл по време на обсада, отличил се и бива подведен под съдебна отговорност.

✓ **συλλογισμός** – свеждане на неписан към писан закон.

От писания закон „Да не говори в съда този, който е роден от хетера“ някой възпрепятства да говори човек, роден от проститутка.

✓ **ἀντινομία** – противоречие на два или повече закона по случая.

Пример: „Лишеният от наследство да няма дял от бащиното имущество“ и „Този, който остане на зимуващ кораб, нека стане негов собственик“: някакъв лишен от наследство остава на зимуващ кораб и бива възпрепятстван да встъпи в собственост, понеже корабът е на баща му.

Пример: „Изнасилената да избере за изнасилвача или брак, или смърт“. Един едновременно изнасилвил две момичета и едната иска брак, а другата – смърт.

✓ **ἀμφιβολία** – двусмислие

❖ поради ударението

Пример: Ако хетера носи златно украшение, нека е ΔΗΜΟΣΙΑ. Една била хваната, че носи. Тя казва, че са δημόσια, четейки думата в закона с ударение на третата сричка. А те, че не украшениято, а тя е δημοσία.

❖ поради различно разделяне на сричките

Пример: Имало две момчета, Λέων и Πανταλέων. Завещанието било ΕΧΕΤΩΤΑΕΜΑΠΑΝΤΑΛΕΩΝ.

✓ μετάληψις (възражение за участие в процеса) – εἰ δεῖ ζητῆσαί τι;

❖ ἔγγραφος – писано

Пример: Два пъти за едно и също нещо да не се съди. Един съден за убийство, бива подведен под съдебна отговорност. По-късно, когато се допитва до бога, богът му отговаря „На убийци не прорицавам“. И пак бива съден.

❖ ἄγραφος – неписано

Пример: Може да убиеш и прелюбодееца, и прелюбодейката. Един убил само прелюбодееца. Известно време по-късно на гроба на прелюбодееца убива жена си и бива обвинен в убийство. Времето и мястото оспорваме.